

Ontwerp Toekomstgericht Landelijk Gebied Drenthe

De provincie Drenthe heeft op 10 februari 2026 het ontwerp van het Programma Toekomstgericht Landelijk Gebied Drenthe (TLGD) vastgesteld. In dit programma worden keuzes gemaakt die grote invloed kunnen hebben op de landbouw en de ontwikkelruimte in onze provincie. Het ontwerp ligt van **16 februari t/m 30 maart 2026 ter inzage**. In deze periode kan iedereen zijn/haar mening over het plan geven via een zienswijze.

Wij roepen onze leden op om ook een zienswijze in te dienen. Om u hierbij te helpen, is deze memo opgesteld. In deze memo gaan wij in op:

- De inhoud van het TLGD
- De afdrank van LTO op het plan
- Advies wat u kunt doen & handvaten voor het schrijven van een zienswijze

1. De inhoud van het TLGD

Wat wil de provincie met dit programma?

Het reduceren van stikstofemissie en het realiseren van wettelijke opgaven in het landelijk gebied.

Volgens de provincie is dit nodig om:

- Vergunningverlening weer mogelijk te maken;
- De Drentse boeren een toekomst bieden
- De natuur-en waterkwaliteit herstellen en verbeteren
- Handhavingsverzoeken buiten de deur te kunnen houden

Proces:

- Ter inzage: 16 februari t/m 30 maart 2026
- 9 inloopbijeenkomsten (zie website provincie: [Inloopbijeenkomsten TLGD | Provincie Drenthe](#))
- Landbouwbijeenkomsten met toelichting van gedeputeerde Emmens:
  - 4 maart (DAJK)
  - 18 maart (gehele landbouw)**--> Wij roepen leden nadrukkelijk op deze bijeenkomsten te bezoeken.**
- LTO Noord dient een collectieve zienswijze in.
Daarnaast roepen wij leden op om ook **zelf een zienswijze in te dienen vóór 30 maart**.
- Na verwerking van de zienswijzen stellen Gedeputeerde Staten het programma vast en wordt het aangeboden aan Provinciale Staten (verwachte behandeling zomer 2026). Pas na vaststelling door Provinciale Staten is het programma definitief.

Inhoud (gevolgen voor landbouw?):

Met name hoofdstuk 4 en 5 van het TLGD zijn relevant. Hier wordt ingegaan op hoofdstukken: stikstof, water, natuur en hotspots. In deze memo wordt met paginanummers verwezen naar het gele plan: [Toekomstgericht Landelijk Gebied Drenthe \(TLGD\) | Provincie Drenthe](#).

Stikstof

Stikstofreductie is een wettelijke opgave (en volgens de provincie noodzakelijk voor natuurherstel en vergunningverlening).

In het coalitieakkoord is een reductiedoel van 42%- 46% opgenomen. Drenthe kiest voor **43% ammoniakreductie in 2035 t.o.v. 2019**. Het Rijk werkt aan reductie bij andere sectoren (mobiliteit en industrie 50%).

De stikstofaanpak bestaat uit 3 stappen:

1. Generieke aanpak voor de landbouw
2. Gebiedsgerichte aanpak voor de landbouw
3. Maatwerk aanpak voor alle sectoren gericht op additionaliteit

43% reductie voor landbouw in 2035– hoe is dit opgebouwd?

Stap 1: Generieke aanpak: **30% reductie in de melkveehouderij** (vanaf pagina 65)

- Gericht op de veehouderij
- Via doelsturing
De norm, hoogte van de norm en de juridische borgen moet nog worden uitgewerkt. Het doel van de provincie is om bij vaststelling van het plan, dit uitgewerkt te hebben. LTO Noord, DAJK en de NMF zijn gevraagd mee te denken in deze uitwerking.
- Instrumentenkoffer beschikbaar, met financiële middelen/regelingen, zie pagina 89.
- Tot 2030 vrijwillige fase
- Na 2030 mogelijk normerend
- Bedoeling is ook dat de al gedane investeringen bijv. op basis van laaghangend fruit, maar ook stoppersregeling meegenomen worden in die 30% reductie. Een deel van de reductie (schatting provincie 14%) is dus al gedaan. Echter nog niet in te boeken, vanwege borging.

--> Voor de niet-grondgebonden veehouderij willen ze het gebruik van de Best Beschikbare technieken verplicht stellen.

Stap 2: **Gebiedsgerichte aanpak: 13% reductie** (vanaf pagina 80)

- Gericht op stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden
- Dit betekent in deze gebieden extra reductie bovenop de generieke 30%.
- De precieze invulling moet nog worden uitgewerkt.
- Er is nog geen definitieve keuze gemaakt voor de omvang van een gebied en/ of de betekenis van een dergelijke begrenzing.
- Het is ook een optie dat deze per gebied varieert, al naar gelang de impact van het gebied op de nabijgelegen Natura 2000-gebieden
- In het plaatje op pagina 89, staat een gebiedsgerichte ammoniak reductie binnen 1 km, echter staat dit nog niet vast.
- Denkrichtingen qua maatregelen in het gebied gaan richting het aanscherpen van regels voor bemesting of een bemestingsverbod, en/ of het hanteren van een scherpere norm voor stikstofreductie in het gebied dan de 30% die we generiek hanteren, en/of het hanteren van (aanvullende of scherpere) KPI's voor b.v. weidegang. Ook kan bijvoorbeeld worden gekeken naar effecten van stoppende bedrijven of extra inzet op natuurbeheer in combinatie met minder milieubelasting.
- Instrumentenkoffer beschikbaar, met financiële middelen/regelingen, zie pagina 89. Voor de gebiedsgerichte aanpak zijn de meer kostbare maatregelen beschikbaar, (zoals hooghangend fruit met vergisters en stikstofkrakers)

Stap 3: **Additionaliteit/ maatwerk** (vanaf pagina 87)

- Voor vergunningverlening geldt het vereiste van *additionaliteit*.
- Dit betekent dat er eerst voldoende maatregelen genomen moeten worden voor het herstellen van natuur in en om Natura 2000-gebieden, voordat er weer vergunningen mogen worden verleend.
- Als 43% reductie onvoldoende blijkt voor vergunningverlening, kan per gebied aanvullende reductie volgen. Daarom wil zij per gebied een maatwerkaanpak opstellen, gericht op alle individuele bronnen (dus niet alleen landbouw).

--> Dit betekent dat 43% ammoniakreductie in de landbouw niet per definitie het eindpunt is.

Water (vanaf pagina 71)

Water is een zelfstandige wettelijke opgave op basis van:

- Europese Kaderrichtlijn Water (deadline 2027), het gaat hierbij om voldoende grond- en oppervlaktewater en een veilig watersysteem.

Daarnaast speelt water een rol als drukfactor voor Natura 2000 (hydrologie).

De provincie noemt als (mogelijke) maatregelen, onder andere:

- Vastleggen van het principe *Water en Bodem sturend* als toetsingskader
- Vasthouden van water en verhoging van grondwaterstanden
- Inrichten van beekdalen als bergings- en vertraaggebieden voor piekafvoeren.
- Verminderen van emissie van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen naar grondwater en oppervlaktewater
- Aanscherpen van (landelijk) beleid op gewasbeschermingsmiddelen en stimuleren van biologische teelten.
- Beschermen van drinkwaterwinningen door strikte bronbescherming en gebiedsgerichte samenwerking
- Behoud en herstel van veengebieden door hogere grondwaterstanden en extensiever gebruik
- Programma's zoals Duurzaam Boeren Drenthe uitbouwen om kennisdeling en goed bodembeheer te stimuleren.
- Normering van wateroverlast in beekdalen aanpassen (pagina 55)

Benoemd wordt dat de uitwerking van maatregelen samen wordt opgepakt met de landbouwsector en andere stakeholders.

Daarnaast wordt hydrologisch herstel rond Natura 2000-gebieden genoemd als noodzakelijke maatregel voor natuurherstel.

De aanpak voor het halen van de doelen van water en natuur leiden ertoe dat een deel van de landbouwgrond niet meer aantrekkelijk is voor de productie van landbouwgewassen (pagina 9).

Natuur (vanaf pagina 74)

Wettelijke basis:

- Vogel- en Habitatrichtlijn
- Natuurherstelverordening

De provincie moet:

- Verslechtering stoppen
- Habitattypen in gunstige staat van instandhouding brengen
- Drukfactoren verminderen

Daarom wordt ingezet op:

- Stikstofreductie
- Hydrologisch herstel
- Systeemherstel rond Natura 2000, maar ook optimalisatie beheer in Natura 200 gebieden
- Mogelijke nieuwe natuur, ook buiten het NNN
- Extra inzet op agrarisch natuurbeheer
- Verdere inzet op het versterken van de algehele biodiversiteit via het concept Basiskwaliteit Natuur

De maatregelen die voor systeemherstel noodzakelijk zijn, kunnen echter leiden tot een verandering van die gebieden en maakt dat deze niet meer goed in te zetten zijn voor landbouwkundig gebruik. Dat kan ook buiten het NNN het geval zijn en dan spreken we van nieuwe natuur. Dit betekent doorgaans een functiewijziging waardoor de gronden kunnen worden afgewaardeerd (pagina 76).

Hierbij wordt wel benoemd dat er onderzocht gaat worden of een agrarische TBO een mogelijkheid biedt voor een actieve rol van boeren bij natuurbeheer.

Hotspots (vanaf pagina 96)

De provincie benoemt 5 gebieden waar stikstof-, water- en natuuropgaven samenkomen:

- Drentsche Aa
- Elperstroomgebied
- Zure Venen (Uffelte–Ruinen)
- Vledder Aa / Wapserveensche Aa
- Oude Diep
- Specifieke opgave voor Noordbargeres en Grote Masloot

In deze gebieden:

- Komt tot en met 2030 de focus te liggen
- Worden gebiedsprocessen als eerste gestart
- Worden meerdere opgaven gecombineerd

In het plan zijn kaarten met zoekgebieden voor de nieuwe opgaven opgenomen voor de hotspots. Ook worden voor de hotspots al oplossingsrichtingen geschetst. Zie bijlage 5.1 vanaf pagina 111.

2. Afdronk LTO Noord

Algemeen

- Het plan vraagt op veel onderdelen nog nadere uitwerking. Bijvoorbeeld op de onderdelen van stikstof, maar ook op de manier waarop gebiedsprocessen daadwerkelijk worden gestart en ingericht.
- Onderdelen hangen nog onvoldoende samen. Als voorbeeld, In het hoofdstuk water worden bijvoorbeeld al ingrijpende maatregelen geschetst, terwijl tegelijkertijd wordt gesproken over doelsturing en gebiedsprocessen waarin samen met het gebied invulling moet worden gegeven aan de doelen. Dat schuurt.

Stikstof

- Er wordt een reductie van 43% ammoniak gevraagd. Dat percentage is in lijn met het bouwstenendocument emissiereductie landbouw, dat door onder andere LTO NL, NAJK en de provincies is ondertekend.
- In datzelfde document is echter als expliciete voorwaarde opgenomen dat deze reductie alleen mogelijk is in combinatie met toekomstbestendig stikstofbeleid en aangepaste wetgeving.

--> In het provinciale plan wordt de reductie wel gevraagd, maar wordt onvoldoende stilgestaan bij de voorwaarde dat eerst de wet- en regelgeving moet worden aangepast om juridisch houdbaar perspectief te bieden.

- In het plan wordt geschreven dat er op zijn vroegst medio 2027 weer ruimte ontstaat voor vergunningverlening. Echter is dit geen garantie dat vergunningverlening daadwerkelijk terugkomt. Ondernemers leveren dan wel reductie, maar krijgen geen zekerheid terug.
- Wat de 13% gebiedsgerichte reductie concreet gaat betekenen voor bedrijven, is onvoldoende duidelijk. Er ontstaat het beeld dat wordt gedacht aan zonering rond Natura 2000-gebieden. Wij zijn geen voorstander van zonering, omdat dit directe gevolgen heeft voor bedrijfsontwikkeling, financierbaarheid en waarde van landbouwgrond.
- In het bouwstenendocument is afgesproken om eerst gericht te starten in 2-5 meest urgente Natura 2000-gebieden waar de stikstofdruk het hoogst is. Voor Drenthe is op dit moment geen gebied als zodanig aangewezen. Het lijkt erop dat de provincie verder wil gaan dan afgesproken in de bouwsteen.
- In het plan wordt bovendien aangegeven dat aanvullende reductie mogelijk nodig is in het kader van additionaliteit. Daarmee is 43% geen duidelijk eindpunt. Dit wijkt af van het bouwstenendocument waarin 42-46% als bandbreedte voor het einddoel is benoemd.

Water en natuur

- In het plan wordt expliciet aangegeven dat watermaatregelen kunnen leiden tot functiewijziging van landbouwgrond. Voor ons is het uitgangspunt dat landbouwgrond landbouwgrond moet blijven. Binnen de agrarische bestemming moet worden gekeken hoe ondernemers kunnen bijdragen aan de doelen, zonder dat de bestemming ter discussie komt te staan.
- Ook wordt er geschreven dat er nieuwe natuur nodig zal zijn, dat staat ook haaks op het principe landbouwgrond blijft landbouwgrond.
- In dit plan worden al veel maatregelen benoemd, terwijl de gebiedsprocessen nog niet zijn gestart. Wij vinden dat eerst het doel helder moet zijn, waarna samen met grondeigenaren en ondernemers wordt gekeken welke maatregelen passend zijn.
- Het gesprek over maatregelen hoort thuis in het gebied, niet vooraf vastgelegd vanuit het provinciehuis.

Gebiedsprocessen (ook met betrekking tot de hotspots)

De uitwerking in de hotspots laat zien dat er nu al kaarten en oplossingsrichtingen worden gepresenteerd. Dat vinden wij te voorbarig.

De eerste stap moet zijn: het gebied bij elkaar brengen, feiten op tafel leggen en gezamenlijk bepalen hoe doelen gehaald kunnen worden. Pas daarna volgt het gesprek over de keuze van maatregelen en waar wat gaat landen.

3. Wat kunt u doen?

- Bestudeer het plan: [Toekomstgericht Landelijk Gebied Drenthe \(TLGD\) | Provincie Drenthe](#). De samenvatting geeft namelijk een positiever beeld dan het gehele plan. Focus bij het lezen van het plan op hoofdstuk 4 en 5. Dit is de kern van het TLGD.
- Bezoek de landbouwbijeenkomst (18 maart) en de inloopbijeenkomsten [Inloopbijeenkomsten TLGD | Provincie Drenthe](#)
- Dien een zienswijze in: deadline 30 maart 2026. Schrijf een unieke zienswijze, gebaseerd op uw bedrijf en gebied. Maak indien gewenst gebruik van onze afdronk.

Hieronder een format die u kunt gebruiken voor het schrijven van uw eigen zienswijze:

Gedeputeerde Staten van Drenthe
T.a.v. domein landelijk gebied, de heer D.I. De Vries
Postbus 122
9400 AC Assen
Per e-mail: postbustlgd@drenthe.nl

Datum: *<in te vullen>*

Betreft: zienswijze Ontwerpprogramma Toekomstgericht Landelijk Gebied Drenthe

Geachte heer, mevrouw,

Via deze weg wil ik graag van de gelegenheid gebruik maken om een zienswijze kenbaar te maken in het kader van het Ontwerpprogramma Toekomstgericht Landelijk Gebied Drenthe.

<vertel wat over wie je bent, je gezin en je bedrijf>

<vertel op welke plek je bedrijf gevestigd is en welke uitdagingen of ontwikkelingen daar spelen>

<vertel welke informatie je onlangs van Provincie Drenthe ontvangen hebt en wat dat met je gedaan heeft (indien van toepassing)>

<vertel welk onderdeel van deze plannen jouw bedrijf het meeste raakt (stikstof, hotspots etc.)>

<vertel wat de gevolgen van het Programma Toekomstgericht Landelijk Gebied zijn/ kunnen zijn voor de toekomst van je bedrijf>

<vertel wat over de boodschap die jij Provincie Drenthe wilt meegeven en hoe iets in jouw ogen beter zou kunnen>

Tot zover mijn opmerkingen en suggesties.

Ik ben graag bereid om deze zienswijze mondeling toe te lichten.

Als er naar aanleiding van deze zienswijze vragen zijn, dan kunt u contact met ondergetekende opnemen.

Met vriendelijke groet,

<naam: voorletter(s) en achternaam>

<adres, postcode en woonplaats>

<E-mailadres>

